

Міністерство освіти і науки України
Київський національний торговельно-економічний університет
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
Академічне товариство імені М. Балудянського
(м. Кошице, Словаччина)
Державний університет імені
Яна Кохановського (м. Кельце, Польща)
Вища школа економіки і права імені
проф. Едварда Ліпінського (м. Кельце, Польща)
Тбіліський державний університет імені
Іване Джавахішвілі (м. Тбілісі, Грузія)
Технічний університет (м. Кошице, Словаччина)
Університет «Petre Andreia» (м. Яси, Румунія)
Університет суспільних наук (м. Лодзь, Польща)
Folkuniversitetet (м. Уппсала, Швеція)

*СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ, ЕКОНОМІЧНІ
ТА ГУМАНІТАРНІ ВИМІРИ
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ*

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
X Міжнародної науково-практичної конференції**

06-07 жовтня 2022 року

Частина I

Вінниця 2022

УДК 339.922(477)

Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України: зб. наук. пр. X Міжнар. наук.-практ. конф., м. Вінниця, 06-07 жовтня. 2022 р. Вінниця, 2022. Ч. 1. 204 с.

У збірнику наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції розглядаються питання управління інноваційно-інвестиційним розвитком підприємства та регулювання соціальних проблем в сучасних умовах; сучасної парадигми менеджменту та публічно-владної діяльності, фінансовий механізм забезпечення соціально-економічного розвитку країни; проблеми обліково-аналітичного, контрольного та інформаційного забезпечення управління підприємства. Досліджуються інноваційні моделі та інформаційні технології в науці, освіті, економіці; теоретичні, практичні аспекти сучасного товарознавства; актуальні проблеми маркетингових технологій в умовах євроінтеграції, перспективи розвитку індустрії гостинності та харчової промисловості; історичні, філософські, соціально-психологічні та правові аспекти державотворчих процесів в умовах глобалізованого суспільства.

Висвітлюються інтерактивні технології та методи навчання як засіб формування іншомовної професійної компетенції, теоретичні та практичні аспекти розвитку студентського спорту в системі фізичного виховання ЗВО.

Розраховано на науковців, спеціалістів, викладачів, аспірантів, здобувачів вищої освіти.

Редакційна колегія:

Голова редакційної колегії – **Замкова Н. Л.**, д-р філос. наук, професор
Відповідальний секретар – **Мартінова Л. Б.**, д-р екон. наук, доцент

Члени редакційної колегії:

Громова О. Є., д-р екон. наук, доцент, **Іваницька Н. Б.**, д-р філол. наук, професор,
Нікітішин А. О., д-р екон. наук, доцент, **Стопчак М. В.**, д-р іст. наук, професор,
Хачатрян В. В., д-р екон. наук, доцент, **Чорна Н. М.**, д-р іст. наук, професор,
Бондар А. А., канд. наук з фіз. виховання і спорту, доцент, **Добровольська Н. В.**,
канд. пед. наук, доцент, **Кудирко О. М.**, канд. екон. наук, доцент, **Махначова Н. М.**,
канд. екон. наук, доцент, **Терещенко Л. Я.**, канд. філол. наук, доцент, **Тернова А. С.**,
канд. техн. наук, доцент.

Друкується за ухвалою вченої ради Вінницького торговельно-економічного інституту ДТЕУ.

Наукові роботи друкуються в авторській редакції.

ISBN 978-966-629-964-5

Т. І. Павлюк, канд. екон. наук, доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
**ДЕРЖАВНА ДОПОМОГА МАЛОЗАБЕЗПЕЧЕНИМ СІМ'ЯМ ТА
ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ПРИЗНАЧЕННЯ..... 79**

В. В. Хачатрян, д-р екон. наук, доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
В. М. Стратійчук, доктор філософії з економіки
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
**АКТИВІЗАЦІЯ МІЖНАРОДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ІНДИКАТОР
ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА..... 91**

СУЧАСНА ПАРАДИГМА МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПУБЛІЧНО-ВЛАДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

О. І. Бабчинська, д-р екон. наук, доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
**МОТИВАЦІЯ У ФОРМУВАННІ СТРАТЕГІЧНОЇ ПОВЕДІНКИ
ПЕРСОНАЛУ ІННОВАЦІЙНО АКТИВНОГО ПІДПРИЄМСТВА..... 100**

В. В. Боковець, д-р екон. наук, професор
**СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ ВПЛИВУ ВІЙСЬКОВИХ ПОДІЙ НА ЕКОНОМІЧНУ
СИТУАЦІЮ В КРАЇНІ..... 109**

Л. В. Бондарчук, канд. екон. наук, доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
**ОПТИМІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В УМОВАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ГНУЧКОСТІ, АДАПТИВНОСТІ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ..... 115**

М. А. Горшков
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
**ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПАРТИЦИПАТИВНОГО БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК
ФОРМИ ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОСТІ ДО УЧАСТІ В РОБОТІ
ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ..... 122**

І. П. Динник, канд. наук з держ. упр.
Державний торговельно-економічний університет
ВПЛИВ ВІЙНИ НА СФЕРУ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ..... 131

І. В. Заюков, д - р екон. наук, доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
В. А. Мацюк, здобувач ОС «бакалавр»
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
**ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ В СИСТЕМІ
РЕАЛІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ..... 137**

Г. В. Іванченко, канд. екон. наук, доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
**ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ЯК
КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ ПОСИЛЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ
ОРГАНІЗАЦІЇ..... 149**

---

5. Руженський М.О. Соціальний захист населення в умовах формування ринкової моделі економіки України: монографія. Київ : ІПК ДСЗУ, 2019. 318 с.

6. Сташків Б.І. Право соціального забезпечення. Загальна частина: навч. посіб. Чернігів : ПВК «Десна», 2019. 692 с.

7. Хомич І. Ю. Особливості соціальної допомоги як форми соціального забезпечення населення України. URL: <http://nbuv.gov.ua>

УДК 338.439

В. В. Хачатрян, д-р екон. наук, доцент

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-9532-0116>

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

В. М. Стратійчук, доктор філософії з економіки

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-9754-5028>

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

АКТИВІЗАЦІЯ МІЖНАРОДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ІНДИКАТОР ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В статті досліджено особливості активізації міжнародної діяльності підприємства в сучасних умовах господарювання. Визначено сильні та слабкі сторони активізації міжнародної діяльності, можливості та загрози. Описано основні етапи активізації міжнародної діяльності підприємства. Запропоновано критерії підвищення прибутковості підприємства в процесі активізації його міжнародної діяльності.

Ключові слова: *прибутковість, міжнародна діяльність, доходи підприємства, витрати підприємства.*

Постановка проблеми. Прибутковість суб'єкта господарювання визначається низкою чинників, які залежно від умов функціонування в певній мірі впливають на результат діяльності підприємства. Сучасний стан господарювання вітчизняних підприємств характеризується тенденцією щодо розширення зовнішніх ринків збуту продукції, адже зважаючи на складне економічне та політичне становище в країні, підприємствам досить важко

успішно розвиватися за умов функціонування лише на вітчизняному ринку. Одним із методів підвищення прибутковості підприємств розглянутих вище є вихід їх на міжнародний ринок.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження активізації міжнародної діяльності у підвищенні прибутковості підприємства у своїх працях обґрунтували такі науковці: Білорус О.Г., Бойко О.О., Бондаренко В., Бусленко Б., Васянович А.Г., Гаватюк Л.С., Гаврилюк О.В., Головань Д.В., Дармограй Н.В., Кахович Ю.О., Новойтенко І., Хімійчук Г.М. та інші. Враховуючи наявні наукові розробки, проблема підвищення прибутковості вітчизняних підприємств в контексті активізації його міжнародної діяльності є актуальною сьогодні та потребує подальшого дослідження в сучасних умовах ринкових трансформацій.

Метою статті є обґрунтування особливостей активізації міжнародної діяльності підприємства як індикатор підвищення його прибутковості.

Виклад основного матеріалу. Активізація міжнародної діяльності підприємства потребує попередніх досліджень для розуміння доцільності та результативності функціонування на певному ринку та вибору виду діяльності, що буде здійснюватися підприємством на міжнародному ринку. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» (ст. 4) визначає такі види міжнародної діяльності вітчизняних підприємств:

- здійснення експортно-імпортних операцій товарів, капіталу, кваліфікованої робочої сили;
- надання послуг іноземним підприємствам;
- наукова діяльність на міжнародному ринку;
- фінансові операції та торгівля цінними паперами з іноземними партнерами;
- кредитно-розрахункові та валютні операції на міжнародному ринку;
- спільне підприємництво з іноземними компаніями;
- інвестиційна діяльність на міжнародному ринку;
- продаж результатів науково-технічних розробок (ліцензій, патентів, ноу-хау) тощо [9].

В процесі активізації міжнародної діяльності кожне вітчизняне підприємство повинне визначити вид діяльності на міжнародному ринку залежно від власних можливостей та конкурентних переваг. В структурі міжнародної діяльності вітчизняних підприємств лівову частку займає торгівля товарами та послугами, це свідчить про те, що виробничі підприємства найчастіше активізують міжнародну діяльність для підвищення прибутковості, адже даний вид діяльності не потребує великих капіталовкладень, таких як, наприклад, інвестиційна чи інноваційна діяльність.

Проаналізуємо комплекс факторів, що ідентифікують місце підприємства на міжнародному ринку розподіливши їх на позитивні та негативні сторони. Одним із найбільш ефективних методів визначення даних чинників є метод SWOT-аналізу – це метод стратегічного планування, що передбачає розміщення факторів у чотирьохвимірному полі залежно від сторони їх впливу на міжнародну діяльність підприємства.

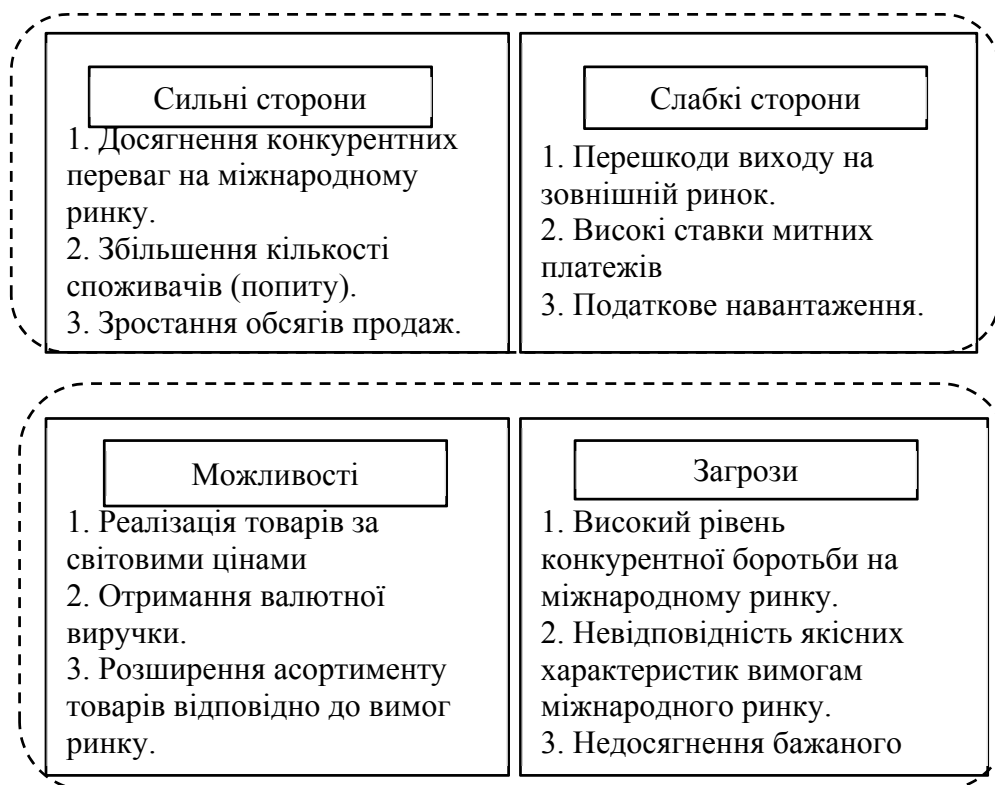

Рисунок 1 – Аналіз факторів впливу на активізацію міжнародної діяльності

Проведений аналіз свідчить про наявність як позитивних так і негативних факторів, що виникають в процесі активізації міжнародної діяльності. Зважаючи на те, що ринкові можливості кожної країни характеризується певними особливостями, тому для виходу на міжнародний ринок підприємству необхідно проаналізувати кілька зовнішніх ринків та з'ясувати який буде найоптимальнішим для активізації міжнародної діяльності. Вибір конкретного ринку залежить від попиту споживачів на товари, що виготовляє підприємство, рівня цін на ринку, рівня податкового навантаження конкретної країни та інші фактори. Проаналізуємо найважливіші фактори, що впливають на результативність діяльності підприємства в процесі активізації міжнародної діяльності.

1. Попит споживачів конкретної країни на виготовлені товари. Залежно від економічних, культурних, релігійних та соціальних особливостей споживачів реалізація певних видів товарів на зовнішньому ринку може бути неможливою. Наприклад, продаж харчових продуктів із свинини в ісламській чи мусульманській країні є нереальним і така діяльність на міжнародному ринку принесе підприємству лише збитки, що пов'язано із релігійними особливостями країни.

2. Рівень податкового навантаження на зовнішньоторговельні операції, в тому числі митні платежі. Даний фактор має важливий вплив на витрати здійснення зовнішньоторговельних операцій. Зважаючи на сучасний стан зовнішньоекономічних взаємозв'язків України, а також впровадження безмитного ввезення вітчизняних товарів на територію Європейського Союзу терміном на один рік у зв'язку з війною в Україні, в сучасних умовах господарювання саме міжнародна діяльність може виступати індикатором економічного розвитку України.

3. Рівень цін на зовнішньому ринку. Аналіз даного фактора дозволяє оцінити чи варто функціонувати на даному ринку, адже якщо на певному ринку ціни на товари, що виготовляє підприємство є нижчими, ніж внутрішні ціни на товари, то підприємству буде не вигідно реалізовувати свої товари на

міжнародному ринку, адже при виході на зовнішні ринки суб'єкт господарювання витрачає значно більше коштів, ніж при продажах безпосередньо в своїй країні. Тому в процесі пошуку зовнішніх ринків для реалізації продукції підприємствам необхідно здійснювати пошук таких країн, де ціни на виготовлені товари будуть дещо вищими за внутрішні.

4. Валютні курси. Даний чинник також впливає на результативність здійснення міжнародної торгівлі, адже вибір країни для співпраці, у якій фінансові розрахунки будуть проводитися у валюті іншої країни чи в світовій валюті (долару США) забезпечить підприємству додатковий дохід, що формується на основі валютного курсу. Наприклад, вітчизняним суб'єктам господарювання досить вигідно здійснювати міжнародну торгівлю з країною, яка буде оплачувати товари у доларах, адже курс долара до гривні в сучасних умовах є досить високим. Вірно проаналізовані зовнішні ринки, виважений вибір зовнішньоторговельних партнерів та планування своєї діяльності на міжнародному ринку забезпечить зростання його прибутковості.

Функціонування підприємства на міжнародному ринку – це один із найбільш дохідних видів діяльності, що потребує планування та прогнозування. Саме тому вихід підприємства на зовнішній ринок передбачає розробку стратегії – послідовності дій, які необхідно виконати для досягнення цілей міжнародної діяльності підприємства. Стратегія активізації міжнародної діяльності опирається на наявні ресурси, цілі функціонування на міжнародному ринку та стан зовнішнього ринкового середовища.

Процес розробки стратегії діяльності підприємства включає два етапи: створення стратегії та її реалізація. Перший етап полягає у визначенні цілей та пріоритетів діяльності підприємства на міжнародному ринку та формування комплексу дій, які потрібно виконати в процесі реалізації стратегії. Як правило, в процесі активізації міжнародної діяльності на стадії розробки стратегії формуються дослідження перспективних ринків діяльності та визначення найбільш вигідних варіантів для конкретного підприємства. Другий етап характеризується практичним втіленням визначених дій та визначенням результатів виходу на певний ринок – аналіз результативних показників.

Визначимо пріоритетні етапи виходу підприємства на міжнародний ринок та аналізу результативності даної операції.

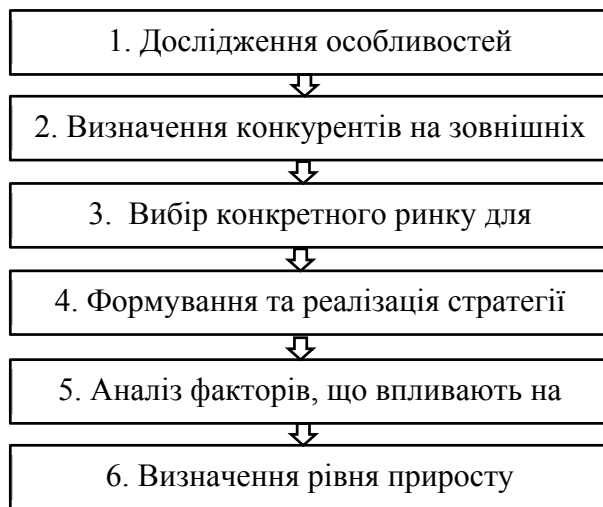

Рисунок 2 – Етапи активізації міжнародної діяльності підприємства

Джерело: розроблено автором на основі джерел [1-8]

Як видно на рис. 2, останнім етапом у процесі здійснення міжнародної діяльності є визначення результативності проведених операцій, адже даний етап є найвизначальнішим показником у функціонуванні підприємства. Тому для оцінки залежності прибутковості від активізації його міжнародної діяльності визначимо основні критерії впливу на результативний показник в процесі здійснення міжнародної діяльності.

Зважаючи на те, що показник прибутковості залежить від двох основних показників діяльності: витрат підприємства та його доходів, запропонуємо розподіл даних критеріїв на два комплекси, перший визначається критеріями, що приносять позитивний результат, якщо зростають, другий комплекс критеріїв характеризується зниженням для досягнення позитивного результату міжнародної діяльності.

Прибутковість підприємства характеризується результативними показниками його діяльності. Діяльність підприємства на міжнародному ринку впливає на даний показник. Існує велика кількість факторів, що забезпечують вплив на прибутковість підприємства в процесі активізації міжнародної діяльності. Як показано на рис. 3, дані критерії можуть як позитивно, так і негативно впливати на рівень конкурентоспроможності підприємства, проте, ми

вважаємо, що при виваженому та комплексному дослідженні зовнішнього ринку можливо досягти позитивних результатів діяльності на міжнародному ринку, певним чином нівелюючи витрати підприємства.

Рисунок 3 – Критерії залежності прибутковості підприємства від активізації міжнародної діяльності

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, в сучасних складних економічних та політичних умовах функціонування вітчизняних підприємств активізація міжнародної діяльності є одним із основних способів підвищення прибутковості вітчизняних підприємств. Проведений аналіз залежності прибутковості підприємства від активізації його міжнародної діяльності свідчить про високий рівень залежності прибутковості підприємства від його діяльності на міжнародному ринку, проте даний вид діяльності потребує

комплексного дослідження пріоритетних зовнішніх ринків для вибору найбільш оптимального. Підприємству необхідно обрати вид діяльності на міжнародному ринку, що забезпечить йому отримання високого рівня прибутковості та в якому підприємство має відносні конкурентні переваги. Оскільки існує широкий спектр можливостей діяльності на міжнародному ринку, вітчизняному суб'єкту господарювання необхідно зважено проаналізувати перспективні доходи підприємства та необхідні витрати, а також визначити вихід на який ринок принесе підприємству найвищі прибутки задля подальшого успішного функціонування.

Список використаних джерел:

1. Білорус О.Г., Гаврилук О.В. Стратегічні імперативи адаптації та трансформації зовнішньоторговельної діяльності України в умовах європейської інтеграції. *Економіка України*. 2015. №11. С. 4-15.
2. Бойко О.О. Методика розробки стратегії зовнішньоекономічної діяльності підприємства. *Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України*: зб. наук. пр.тІІІ Міжн. наук.-практ. конф. Вінниця: Видавничо-редакційний відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2015. Ч. 1. С. 37-46.
3. Бондаренко В. Забезпечення міжнародної економічної діяльності регіону в умовах макроекономічної нестабільності. *Економіст*. 2015. №10. С. 12-15.
4. Бусленко Б., Новойтенко І. Економічний аналіз показників прибутковості підприємства. *Наукові здобутки молоді – вирішенню проблем харчування людства у XXI столітті*: матер. Міжн. наук. конф. К.: НУХТ, 2014. Ч. 3. С. 177-178.
5. Васянович А.Г. Прибуток як економічна категорія. *Інноваційний розвиток та конкурентоспроможність підприємств і секторів економіки*. 2014. №3. С. 15-16.
6. Гаватюк Л.С., Дармограй Н.В., Хімійчук Г.М. Прибутковість українських підприємств: реалії сьогодення. *Молодий вчений*. 2016. №1(28). С. 40–43.

7. Головань Д.В. Формування комплексного підходу щодо підвищення прибутковості діяльності торгового підприємства в умовах дестабілізації економічної систем. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»*. 2015. № 53(1162). С. 8-15.

8. Кахович Ю.О. Зовнішньоекономічна діяльність як рушійна сила створення спільних підприємств. *Інвестиції: практика та досвід. Серія «Загальні питання економіки»*. 2010. № 18. С. 45-47.

9. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 № 959–ХІІ (Із змінами, внесеними згідно із Законами від 12.07.2016, підстава 1455 – 8).